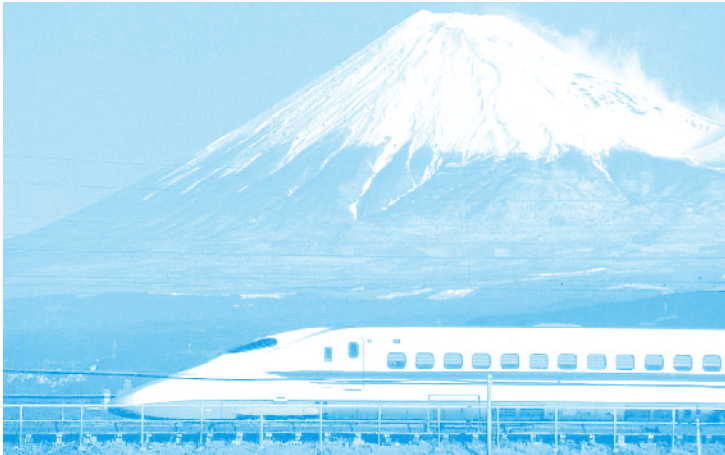

ต่อ อาควิบที่แล้ว

กลับ จากการนำเสนอกลไกสำคัญเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมญี่ปุ่นโดย MITI มาแล้ว ผมขอแนะนำผู้อ่านกลับมามาศึกษาสภาพของประเทศไทยดูกันบ้าง

ลองมาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและแตกต่างระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดูประการแรก ประเทศไทยไม่มีกระทรวงที่เหมือนกับ MITI ที่เดียว แต่เป็นการผสมผสานของกระทรวงอุตสาหกรรม (ในส่วนของดูแลการพัฒนาอุตสาหกรรม) กระทรวงพาณิชย์ (ในส่วนของดูแลการค้าระหว่างประเทศ) และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ในส่วนของมีหน่วยงานวิจัยและพัฒนา เช่น สวทช.) ดังนั้น การผลักดันกลไกเชิงนโยบายในลักษณะ "วิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม" เช่นนี้จึงมีความสลับซับซ้อนและต้องพึ่งพิงความร่วมมือข้ามกระทรวงมากยิ่งขึ้น

ในอีกด้านหนึ่ง ประเทศไทยมีกลไกเชิงนโยบายที่มีความคล้ายคลึงกันกับ "วิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม" ของญี่ปุ่น ดังเช่นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือสภาพัฒน์ฯ ได้มีการกำหนดคัลส์เตอร์เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของประเทศขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการตั้งกรรมการคัลส์เตอร์เพื่อดูแลกำกับนโยบายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนจะมีคัลส์เตอร์กึ่งที่ยังคงมีการดำเนินงานอย่างจริงจัง คณะกรรมการบริหารคัลส์เตอร์กึ่งดังกล่าว มีเป้าหมายที่จะผลักดันเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพกึ่ง เพื่อให้ไทยเป็นผู้นำในด้านการผลิตกึ่ง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภคในตลาดโลก ทั้งนี้ โดยมุ่งการผลิตกึ่งขนาดใหญ่ คือ กึ่งอุตสาหกรรม เพื่อสร้างตลาดจำเพาะที่มีมูลค่าเพิ่มสูง (Niche market) นอกเหนือจากคณะกรรมการบริหารคัลส์เตอร์กึ่งดังกล่าวแล้ว ยังไม่พบกลไกอื่นใดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในคัลส์เตอร์อื่นๆ

การพัฒนาอุตสาหกรรม

ญี่ปุ่น

MITI หัวรถจักรขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมญี่ปุ่น

พค.ประยูร เชี่ยววัฒนา |แะ: Dr.Toshihiko Nomi

(อบ)

หากพิจารณาในแง่ความจำเป็น แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป กลไกเชิงนโยบายเช่นนี้ยังคงมีความจำเป็นอยู่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาในภาค

เอกชน ทั้งนี้ เป็นเพราะการวิจัยและพัฒนาเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ดังนั้นหากรัฐบาลสามารถให้ความชัดเจนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่มุ่งจะสนับสนุนโดยผ่านกลไกเชิงนโยบายดังกล่าว ย่อมช่วยให้กลุ่มบริษัทในอุตสาหกรรมดังกล่าว มีความมั่นใจในการลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้น ขณะที่รัฐบาลก็สามารถจัดสรรงบประมาณที่มีจำกัดเพื่อสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาของอุตสาหกรรมนั้นได้ด้วย

ขณะเดียวกัน สภาพเงื่อนไขด้านการค้าระหว่างประเทศก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบันมีการเปิดเสรีทางการค้าอย่างกว้างขวาง เงื่อนไขการดำเนินการเช่นที่ MITI เคยทำในอดีตอาจถูกมองว่าเป็นการอุดหนุนโดยรัฐหรือไม่ และไทยเราจะดำเนินการเช่นไรเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดเป็นประเด็นเช่นว่านี้ได้

นอกจากนี้ พลวัตของโลกาภิวัตน์ ทำให้ช่วงระยะเวลาที่การเปลี่ยนแปลงหนึ่งๆ ในประเทศอุตสาหกรรมเคลื่อนมาสู่ประเทศกำลังพัฒนาสั้นลงไปมาก อันทำให้ช่วงเวลาในการปรับตัว (โดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยี) ของประเทศกำลังพัฒนามีจำกัดลง ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ จึงเป็นความท้าทายใหม่ๆ หากต้องการนำกลไกเชิงนโยบายดังกล่าวนี้เข้ามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย

อย่างไรก็ตาม ข้อดีที่ชัดเจนประการหนึ่งในการจัดทำ “วิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม” อยู่ที่กระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้เพราะกระบวนการประชุมปรึกษาหารือย่อมทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนแนวความคิด มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ตั้งแต่อุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดห่วงโซ่มูลค่า (Value chain) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการคลัง เป็นต้น

การมี “วิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม” ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญเพื่อเป็นรากฐานในการกำหนดนโยบายแห่งรัฐ ขณะเดียวกันก็อาจช่วยให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบายได้ดีขึ้นซึ่งเป็นผลดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ปัจจุบันประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมไทย เพื่อให้มีขีดความสามารถทางการแข่งขันระหว่างประเทศ ค่าแรงงานในประเทศเพิ่มสูงขึ้น จนไม่เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันอีกต่อไป ดังนั้น การสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยผ่านกระบวนการปรับปรุงผลิตภาพ ตลอดจนจนถึงการวิจัยและพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อสร้างเสริมความพร้อมดังกล่าว เครื่องมือทางนโยบายในลักษณะ “วิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม” ซึ่งใช้อย่างประสบความสำเร็จมาแล้วในประเทศญี่ปุ่นอาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับประเทศไทย

